

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se

Yttrande över En översyn av vissa frågor om offentliga biträden (Ds 2023:14)

(Ert diarienummer Ju2013/01353)

Riksrevisionen rekommenderade i sin granskningsrapport (RiR 2022:14 Lämpligt biträde med rätt ersättning – hanteringen av offentliga biträden i migrationsärenden) att frågor om offentliga biträden i migrationsärenden skulle utredas för att handläggningen skulle bli mer effektiv och ändamålsenlig. Migrationsverket ser positivt på de förslag som presenteras i utredningen. I utredningen tydliggörs vilka behörighetskrav som Migrationsverket ska förhålla sig till vid förordnande av offentliga biträden. Utredningen föreslår att tolkningen vid asylärenden ska hålla en hög kvalitet vilket är en av förutsättningarna för en rättssäker process. Migrationsverket vill särskilt lyfta fram och kommentera följande av utredningens förslag.

Behörighetskraven för offentliga biträden bör skärpas och förtydligas

Ett offentligt biträde företräder personer som befinner sig i utsatta situationer och bör därför vara kunnig och i övrigt lämplig för uppdraget. Förslaget som tydligt slår fast vilka krav som ska tillämpas vid förordnande av offentliga biträden är en förutsättning för en rättssäker migrationsprocess. De skärpta behörighetskraven kommer troligen få till följd att Migrationsverket i mindre omfattning tvingas entlediga ett offentligt biträde på grund av uppvisade brister i kunskap gällande migrationsprocessen.

Möjligheterna att förklara ett ombud eller biträde obehörigt

Migrationsverket har sett en ökning av användandet av ombud i ärendeslag som säkerhetsärenden, ansökningar om arbetstillstånd och ärenden som preskriberats,. Det förekommer idag att personer som bedömts vara olämpliga att företräda en sökande som offentligt biträde i stället anmäler sig som sökandes ombud. Migrationsverket anser därför att utredningens förslag att Migrationsverket ska kunna förklara ett ombud obehörigt är en viktig del i arbetet för en effektiv och rättssäker process.

Ett offentligt biträde ska inte utan tillstånd få sätta någon annan i sitt ställe

Migrationsverket har under de senaste åren sett en ökning av ärenden där ett offentligt biträde använder sig av möjligheten att substituera till en kollega att företräda sökanden inför asylutredningen. Migrationsverket har också uppmärksammat att ett antal advokater har satt i system att substituera till en kollega vid advokatbyrån direkt efter att han eller hon förordnats som offentligt biträde. För sökandes del innebär det dels att det offentliga biträde som Migrationsverket förordnat efter önskemål från sökanden inte tillgodoses, dels att Migrationsverket tvingas att hantera den besvikelse och frustration som sökanden uttrycker när det offentliga biträdet som förordnats inte kommer till asylutredningen. Sökandes förtroende för processen med förordnande av offentliga biträden minskar, vilket ofta leder till en sämre situation vid asylutredningen. Migrationsverket anser därför att utredningens förslag, att verket ska informeras och ge tillstånd till substitutionen, är en åtgärd som ger verket bättre förutsättningar för förberedelse vid mötet med sökanden och att kunna kontrollera om personen som substitutionen avser är lämplig för uppdraget.

Krav på auktoriserade tolkar och översättare i vissa fall

Migrationsverket är positivt till utredningens formulering av 13 kap. 10 a § utlänningslagen (2005:716). Förslaget att Migrationsverket, om det är möjligt, ska anlita tolk eller översättare som är auktoriserad visar att utredningen är medveten om att det idag saknas auktoriserade tolkar i flera språk. Det är även så att tillgången till auktoriserade tolkar begränsas av att många andra aktörer använder sig av tolktjänster samma veckodagar och tider som Migrationsverket. För att uppnå målet att enbart auktoriserade tolkar anlitas vid asylutredningar behöver Kammarkollegiet arbeta med auktorisation mer intensivt för att tillgodose samhällets behov. Det kommer även krävas att tolkförmedlingarna ställer om för att dirigera tolkresurser på ett optimalt sätt när flera parter önskar anlita auktoriserade tolkar samtidigt.

Migrationsverket vill även uppmärksamma utredningen på att formuleringen av 13 kap 10 a § utlänningslagen inte omfattar kravet på auktoriserad tolk vid muntlig utredning i ärenden som initialt bedöms som presumtivt ”uppenbart ogrundade/omedelbart verkställbara”. Migrationsverkets erfarenhet är att det ofta är det offentliga biträdet som uppmärksammar och påtalar bristande tolkning. För att minska risken för bristande tolkning bör förslaget omfatta alla ärenden där muntlig utredning genomförs.

Möjlighet att behandla uppgifter gällande ett offentligt biträdes lämplighet

Migrationsverket ser positivt på att utredningen föreslår ändringar i utlänningsdatalagen (2016:27) som är i linje med de förslag som tidigare utredning om utlänningsdatalagen föreslagit.

Detta yttrande har beslutats av undertecknad generaldirektör efter föredragning av verksjuristen Eva Rimsten. I den slutliga beredningen har även rättschefen Carl Bexelius och chefen för rättsenheten Åsa Nyblom deltagit.

Maria Mindhammar
Generaldirektör